

Kampaň proti zadušení

Obsah:

1. Udušení – tichý zabiják.....	Strana 1
2. EIGA zahajuje kampaň proti zadušení.....	Strana 3

1. Udušení – tichý zabiják

Každý rok je asociaci EIGA z celého světa hlášeno asi 20 smrtelných úrazů s průmyslovými plyny. Tvář v tvář této situaci se EIGA rozhodla zahájit celoevropskou kampaň, k níž jsou podrobnosti uvedeny v části 2 tohoto Informačního bulletinu.

Udušení je největším nebezpečím spojeným s používáním dusíku a ostatních inertních plynů, jako je argon, CO₂ a helium, protože nepodporují životní funkce a jsou schopny snížit koncentraci kyslíku vytěsňováním a ředěním na velmi nízké úrovni. Většina nehod nastává v případech, kdy pracovníci vstupují do nádob, které jsou připojeny na přívod dusíku a které před vstupem nebyly náležitě zkontrolovány, jaká je v nich koncentrace kyslíku. Smrtelné nehody vznikají kvůli tomu, že pracovníci se jednoduše vykloní dovnitř, aby si zevnitř prohlédli nádobu s atmosférou, která je ochuzena o kyslík. K tomu, aby došlo k velmi vážné nehodě se smrtelnými následky, není ani potřeba do ní úplně vstoupit. Vdechnutí atmosféry se sníženým množstvím kyslíku může dotčené osobě způsobit okamžitou ztrátu vědomí bez jakéhokoli varování v podobě závratě a postižená osoba zemře na udušení. Je tragické, že existují také případy, kdy spolupracovníci jdou oběti na pomoc a se stanou obětí sami, protože o příčině původní nehody nevědí.

Kyslík znamená život

Kyslík je jediný plyn, který umožňuje život. Jeho normální koncentrace ve vzduchu, který dýcháme, je přibližně 21%. Jakékoli vyčerpání kyslíku pod hranici 21% musí být považováno za nebezpečné, a je proto nutné učinit potřebná opatření. Celkové účinky snížených koncentrací kyslíku lze shrnout následovně:

Udušení – působení koncentrace O ₂	
O ₂ (% obj.)	Účinky a symptomy
18-21	- U osob nelze zjistit žádné rozpoznatelné symptomy. Posouzení rizika musí být provedeno proto, aby se porozumělo příčinám, a kvůli rozhodnutí, zda je pokračování v práci bezpečné.
11-18	- Snížení fyzické a duševní výkonnosti, aniž by o tom postižený věděl.
8-11	- Možnost mdlob po několika minutách bez předchozího varování. Riziko úmrtí pod koncentrací 11%.
6-8	- Ke mdlobě dojde po krátké době. Oživení je možné, je-li prováděno okamžitě.
0-6	- Mdloby téměř okamžitě. - Poškození mozku i v případě záchran.

Bez varování

Inertní plyny, jako je dusík, argon a helium, jsou bez zápachu, bez barvy a chuti a v důsledku toho jsou zákeřné povahy tím, že nedávají žádné varovné signály o své přítomnosti a o nevyhnutelném snížení obsahu dýchatelné atmosféry v daném místě. U nic netušících osob dochází k dusivému působení inertních plynů okamžitě, a to bez jakéhokoli dřívějšího fyziologického příznaku – působení může být velmi rychlé, pouze několik sekund v případě velmi nízkého obsahu kyslíku. Jednoduše „nic nepozorujete a už umíráte“. Při delší expozici působení atmosféry se sníženým obsahem kyslíku mohou být symptomy dušení následující:

- rychlé dýchání a krátký dech,
- rychle se dostaví únava,
- nevolnost a zvracení.

Není však nic neobvyklého, že osoba, které se stane obětí dušení, nemá o takových symptomech vůbec povědomí a může dokonce pociťovat euforické pocity. Ke vzniku bezvědomí může dojít po pouhých dvou vdechnutích atmosféry ochuzené o kyslík – ke smrti pak dojde během několika minut.

Uzavřené prostory

Vstup do uzavřeného prostoru představuje zdaleka nejnebezpečnější situaci pro ty, kdo jsou vystaveni inertním plynům. Jako příklady takových prostor jsou nejobvykleji uváděny nádrže, nádoby, rezervoáry a podzemní chodby, mohou sem však patřit také vnitřní místnosti budov, garážové jámy, sklepy, suterény a kanály pro potrubí. Předtím, než kdokoli vstoupí do uzavřeného prostoru, je důležité, aby bylo provedeno řádné posouzení nebezpečí, čímž se identifikují všechna rizika pro bezpečnost každého pracovníka. Obvyklé kontroly zahrnují:

- Celý kolektiv personálu je vyškolen a zná související nebezpečí.
- Je nutné sledování atmosféry včetně používání osobních monitorovacích zařízení.
- Bezpečný systém podrobných speciálních pokynů pro provedení práce.
- Řádné postupy při provedení mechanických a elektrických izolací.
- Zajištění správných osobních ochranných prostředků.
- Zajištění dýchacích přístrojů.
- Ustanovení záložního pracovníka.
- Zajištění poplachového systému a postupů pro postup při zachraňování.
- Příslušné výstražné značky.

Kapalný dusík

Používání kapalného dusíku je spojeno se dvěma dalšími nebezpečími:

- Je to velmi studená kapalina (bod varu – 196°C), která může způsobit velmi vážné popáleniny při styku s pokožkou.
- Po odpaření je těžší než vzduch (1 litr kapalného dusíku vydá 700 litrů plynného dusíku) a má snahu shromažďovat se na hlubších místech, jako jsou garážové jámy, propustě a kanály.

U postupů, kde dochází k manipulaci s kapalným dusíkem, je třeba věnovat zvláštní péči tomu, aby nedošlo k vystavení osob působení nedostatku kyslíku. Tatáž varovná slova platí pro kapalný argon a studené páry CO₂.

Obvyklá pracoviště

Protože udušení je značně rozšířený a stále se vracející problém v tomto průmyslovém oboru a pro jeho zákazníky, Bezpečnostní poradenská skupina EIGA se rozhodla zahájit kampaň na zvýšení vědomostí o tomto nebezpečí.

Klasický postup spočívající ve zveřejnění nejlepších pracovních postupů není dostatečný pro to, aby se toto poselství dostalo k mnoha z těch, kdo je potřebují znát. SAG věří, že je třeba zajistit mnohem lepší znalosti a pochopení souvisejících otázek a preventivních opatření.

Vstup do uzavřeného prostoru nebo do nádoby je obvykle prací, která není záležitostí rutinní, a proto má tato práce být řízena podle výsledků vyhodnocení zvláštních rizik a s použitím bezpečných způsobů práce. Existují však oblasti, kde lidé pracují pravidelně nebo kde vstupují do míst, kde mohou být přítomny inertní plyny, jako jsou:

- místnosti, kde jsou umístěny mrazící boxy s kapalným dusíkem nebo CO₂ na potraviny,
- řídicí místnosti (řídící/analyzátorové panely),
- kompresorovny (inertních plynů),
- místnosti, kde jsou zvedány nebo skladovány Dewarovy nádoby,
- místnosti, kde je vyráběn suchý led nebo kde se s ním manipuluje.

V těchto případech musí být rozměry budov, kapacita větrání, tlakové systémy atd., stanoveny pro takový speciální případ, na který se vztahují následující směrnice:

- Větrání musí být trvalé s potřebným počtem výměn vzduchu za hodinu.
- Větrací systém má být vzájemně propojen s přívodem proudu.
- Výfukové roury obsahující inertní plyny musí být zřetelně identifikovány a zaústěny do bezpečných, dobře větraných prostorů.
- Používání indikačních zařízení jako:
  - varovná světla,
  - praporečkové stuhy na výstupu ventilátoru,
  - průtokové vypínače.

Je třeba věnovat pozornost také posouzení, zda používat analyzátorů atmosféry, ať už osobních nebo průběžných, v místě práce.

Chybné používání dusíku

V továrnách se často z bezpečnostních důvodů používají sítě potrubí se stlačeným dusíkem, např. pro účely inertizace/čištění, nebo se dusíku používá jako tlakového zdroje pro pohon pneumatických nástrojů nebo namísto vzduchu pro přístroje. V těchto případech všechna dusíková potrubí mají být zřetelně označena a tam, kde se dusíku používá pro přístroje nebo jako záloha vzduchového systému pro přístroje, mají být všechna vedení označena jako vedení plyn pro přístroje a nikoli jako potrubí vzduchu pro přístroje.

Bylo již hlášeno velké množství případů, kde dýchací přístroj byl připojen k systému potrubí s dusíkem. Aby se takovým případům zabránilo, **MUSÍ** se na dusíkových přípojkách používat speciální spojky / rychlospojky určené pro potrubí s daným produktem.

© EIGA 2003 – EIGA uděluje povolení toto dílo rozmnožovat, pokud je Sdružení uvedeno jako zdroj

EUROPSKÉ SDRUŽENÍ TECHNICKÝCH PLYNŮ

AVENUE DES ARTS 3-5 * B-1210 BRUSSELS
PHONE +32 2 217 70 98 * FAX +32 2 219 85 14
E-mail: info@eiga.org * www.eiga.org

ČESKÁ ASOCIACE TECHNICKÝCH PLYNŮ

U Technoplynu 1324, 198 00 Praha 9
E-mail: catp@catp.cz * www.catp.cz

Záchrana a první pomoc

Jestliže dojde k náhlému kolapsu nějaké osoby, která již neprojevuje žádné známky života při práci v nádrži, v částečně uzavřeném prostoru, v kanálu, v jámě nebo v malé místnosti, předpokládejte, že tato osoba může trpět nedostatkem kyslíku v důsledku přítomnosti inertního plynu (který je, jak bylo zmíněno výše, bez zápachu, bez barvy a bez chuti).

VÝSTRAHA: Nespěchejte s poskytováním pomoci bez toho, že se rozpomenete na to, abyste se nestali druhou obětí vy.

Pouze řádně vyškolený personál se má pokusit o záchranu s tím, že bude také používat správné vybavení, jako je:

- samostatný dýchací přístroj,
- bezpečnostní pás/výstroj,
- oživovací zařízení.

Tam, kde není toto zařízení k dispozici, nemá se zachraňovací akce provádět.

Jakmile se záchraná akce uskutečnila, udržujte zachráněnou oběť v teple a přivádějte jí kyslík z automatického resuscitačního přístroje osvědčeným postupem. Přivolejte lékařskou pomoc a pokračujte v ošetřování, dokud není pacient oživen.

Na závěr je nanejvýš důležité připomenout dvě podstatné okolnosti, které se týkají nehod s inertními plyny:

- K nehodám s přítomností inertních plynů dochází vždy neočekávaně a reakce osob mohou být nesprávné. Proto je stále třeba udržovat na dobré úrovni znalosti personálu týkající se nebezpečí vyplývajících z inertních plynů.
- Když už k takové nehodě dojde, je vždy **vážná**, i když nikoli fatální (smrtelná), a proto je naprosto nezbytné provádět pravidelné akce pro vyškolení personálu a oživení získaných znalostí stejně jako výcvik v zachraňovacích činnostech.

Odkazy:

IGC Doc. 44/00 Nebezpečí inertních plynů
IGC Doc. 40/02 Systémy pracovních povolení

2. EIGA zahajuje kampaň proti udušení

Protože udušení je značně rozšířeným a stále se opakujícím problémem u tohoto průmyslového odvětví a jeho zákazníků, rozhodla se Bezpečnostní poradenská skupina EIGA zahájit kampaň za účelem zvýšení znalostí všech těch, kdo přicházejí do styku s tímto nebezpečím. Klasický postup spočívající ve zveřejnění nejlepších pracovních postupů není dostatečný pro to, aby se toto poselství dostalo k mnoha z těch, kdo je potřebují znát. SAG věří, že je třeba zajistit mnohem lepší znalosti a pochopení souvisejících otázek a preventivních opatření.

- Kampaň asociace EIGA je celoevropská, je zaměřena na následující uživatele inertních plynů:
  - chemický průmysl,
  - budovatelé chemických a jiných velkých závodů,
  - vodárenské a ostatní společnosti zásobování médií,
  - výrobní firmy,
  - laboratoře používající kapalný dusík,
  - uživatelé plynů pro čepování nápojů (v některých zemích).

Kampaň bude organizována asociací EIGA a realizována každým národním sdružením připojeným k EIGA. Společnosti v oboru průmyslových plynů ponosou toto břemeno tam, kde národní sdružení neexistuje.

- Národní sdružení se mohou rozhodnout, že se obrátí na cílové posluchače tím, že využijí komunikační kanály svých členských firem.
- SAG zpracoval leták a prezentaci ve formátu PowerPoint, což budou hlavní nástroje používané pro tuto kampaň.
- Tento leták může být přeložen a upraven podle potřeb subjektů v každé evropské zemi.
- Leták bude obsahovat základní informace a bude uvádět, že je k dispozici prezentace diapozitivů (slide) a další publikace z webových stránek EIGA jakož i veškeré národní publikace a zákonné předpisy.
- EIGA zpracuje tiskové prohlášení a zašle je evropským organizacím a časopisům s celoevropskou působností.
- Národní sdružení připraví podobná tisková prohlášení na základě vzoru EIGA a rozešlou je organizacím a časopisům v dané zemi.

Kampaň bude zahájena na Zimním technickém zasedání EIGA dne 23. ledna 2003.

Odmítnutí odpovědnosti

Všechny technické publikace EIGA nebo vydané jménem EIGA, včetně Prováděcích předpisů (metodických listů), Platových postupů a všech ostatních technických informací, které jsou v takových publikacích obsaženy, byly získány ze zdrojů, které jsou považovány za spolehlivé, a opírají se o technické informace a zkušenosti běžně dostupné u členů EIGA a dalších subjektů k datu vydání.

Jestliže EIGA odkazuje na své publikace nebo doporučuje jejich používání svým členům, pak takový odkaz nebo používání publikací IEGA jejími členy nebo třetími stranami je čistě dobrovolné a nezávazné. Proto EIGA ani její členové nedávají žádné záruky na výsledky a nepřebírají žádnou zodpovědnost nebo záruku ve spojení s takovým odkazem nebo použitím informací nebo návodů v publikacích EIGA obsažených.

EIGA nemá žádnou kontrolu, pokud jde o provádění nebo neprovádění, nesprávný výklad, správné nebo nesprávné použití jakýchkoli informací nebo návodů obsažených v publikacích EIGA jakoukoli osobou nebo subjektem (včetně členů EIGA), a proto EIGA výslovně odmítá jakoukoli odpovědnost v souvislosti s nimi.